

de opvoedvraag Rob Pietersen

Oefenen: nee daar zit volgens haar zoon geen muziek in. Wat nu?

Haar ideaalplaatje: een sportclubje en muziekles. Zoon koos voor scouting en gitaarles. De dertienjarige puber gaat sinds september enthousiast naar die lessen toe. Maar dat thuis oefenen, dat gaat niet vanzelf.

Alleen als de moeder hem eraan herinnert, soms pas na een keer of drie, neemt de jongeman de gitaar op schoot. Helaas: het komt voor dat dat gezellige getokkel niet veel langer dan tien minuten duurt. De moeder vindt het vervelend zo te moeten drammen. Maar ja, die lessen zijn niet goedkoop en met alleen een half uurtje les per week, wordt het natuurlijk nooit wat. Wat te doen, zo vraagt ze zich af. "Moet ik blijven hameren op dat repeteren, of mijn verwachtingen bijstellen?"

Wat leuk dat uw zoon naar muziekles gaat, zo reageert Anja van Keulen, hoofd educatie en participatie van Het Concertgebouw. De rest van het verhaal hoort ze niet voor het eerst: "Het is een bekend verschijnsel dat veel pubers liever niet al te veel oefenen. Ze vinden het heel leuk te spelen maar er echt hard voor werken zien ze niet altijd zitten. Dat vinden ze soms gewoon niet nodig."

Het kan helpen, zo tippt Van Keulen, om met de jongen naar een concert van een idool of gitarist te gaan. "Als hij met een professional op het podium in contact komt, ervaart hij wat er allemaal mogelijk is. Voor veel kinderen is het een goede stimulans geweest om toch zelf harder te gaan studeren."

Daarnaast raadt Van Keulen de moeder toch aan – hoewel geen gemakkelijke, leuke taak – haar zoon er steeds aan te blijven her-

inneren te studeren. "Ze zou een afspraak kunnen maken dat hij, als hij de dure lessen wil blijven volgen, elke dag ten minste een kwartier oefent. Een duidelijke deal zorgt misschien voor wat minder discussie."

Ook Erik Scherder, hoogleraar klinische neuropsychologie van de Vrije Universiteit stelt allereerst dat de moeder zich gelukkig mag prijzen met het enthousiasme waarmee zoonlief naar de gitaarlessen gaat. Haar verwachtingen over het thuis oefenen, voor een hoger doel in de verre toekomst – namelijk een echt nummer spelen – zijn voor een jongen van die leeftijd te hoog, zegt hij. "Motivatie en het nemen van initiatief zijn hersenfuncties die zich in de loop van de adolescentie en jonge volwassenheid pas verder ontwikkelen. Niet voor niets hangen kinderen op die leeftijd, en ook nog wat ouder, graag onderuitgezaakt op de bank."

Scherder dicht de moeder een belangrijke rol toe: ze moet de frontale lob van haar zoon zijn, het deel van de hersenen dat bij de dertienjarige dus nog niet zo goed ontwikkeld is. Dat deel speelt, zo legt Scherder uit, een belangrijke rol bij 'ik pak mijn gitaar om te oefenen' (initiatief), het klinkt nog nergens naar, maar dat geeft niet (motivatie) en straks speel ik het ene nummer na het andere (inzicht in de gevolgen van je oefeningen voor de toekomst).

De hoogleraar zei ooit: "Muziek maken en beleven is onmisbaar voor de ontwikkeling van een prachtig stel hersens". Nu stelt hij: "Een instrument bespelen, betekent meer contact tussen de hersencellen, meer volume van de verbindingen tussen de hersengebieden en tussen de beide hersenhelften." Dat moet de moeder extra motiveren de puber van nu, gitarist in spe, toch elke keer weer een dwuitje in de rug te geven.

Haar zoon zal haar eeuwig dankbaar zijn, aldus Scherder. Misschien nog niet nu meteen: "Maar wel als hij wat ouder is."

Reageren? Zelf een vraag insturen? Mail naar opvoedvraag@trouw.nl

Een prof aan het werk zien kan helpen. FOTO COLOURBOX

Koningin Máxima opent morgen het Beroepenfeest in Almere, waar het vijftienjarig bestaan van het vmbo wordt gevierd. Feestelijk zijn de berichten over het vmbo allerm minst. Hoe overleeft de jubilaris de jaren naar volwassenheid?

TEKST **Somajeh Ghaemina**

Korte metten met stigma op het vmbo

Al sinds zijn geboorte vijftien jaar geleden worstelt het vmbo met het imago van het zwarte schaap in de onderwijsfamilie. Een greep uit de krantenberichten: voortijdig schooluitval, armoede, geweld, kinderen met achterstanden en gedragsproblematiek, scholengemeenschappen die hun vmbo zouden afstoten, ouders die er alles aan doen hun kind van het vmbo weg te houden. Ondertussen bezoeken zo'n 300.000 leerlingen het vmbo. Hoe zorgen we ervoor dat er weer respect komt voor hun opleiding? *Trouw* vroeg het aan vier vmbo-insiders en destilleerde vijf veranderingen die het vmbo de komende vijftien jaren bestaansrecht geven.

1. Reken af met dat imago

Corine Korrel: "Zestig procent van de huidige beroepsbevolking is voormalig vmbo'er. Toch zijn er politici die het vmbo 'de vergaarbak' van de samenleving durven te noemen. Op de school van mijn kinderen beweerde een vmbo-docent dat dubbeltjes nooit kwartjes zullen worden. Hoe halen we het in ons hoofd om hen zo'n minderwaardigheidscomplex aan te praten? In onze oordelen over het vmbo vergeten we nogal eens dat er kinderen in deze klassen zitten. Ik pleit voor een partij-overstijgend statement dat het vmbo volledig omarmt en serieus neemt. Het moet eens afgelopen zijn met het neerkijken op deze groep door zowel leerkrachten, docenten, politici en veelal hoogopgeleide ouders. Op de gevel van iedere vmbo-school mag in chocoladeletters staan: 'Proud & Allround'."

"Tijdens de persoonlijke ontmoetingen bij de Beroepenfeesten vormen ondernemers en vmbo'ers een nieuw netwerk met duurzame contacten. Ze krijgen hulp bij beroepskeuze en worden ontvangen op de rode loper met een podium en letterlijk applaus; wij geloven wel in jullie, dat is de boodschap. In het schrijven van een sollicitatiebrief of het voeren van een telefoongesprek met werkgevers zijn ze misschien minder sterk, maar spreken ze een ondernemer face to face, dan weten deze kinderen harten te veroveren. 'Ze hebben mij positief verrast', hoor ik vaak terug van ondernemers. Die ontmoetingen dragen bij aan een andere beeldvorming."

Anja Vink: "Dat imago is er niet voor niets. Wat we weigeren te erkennen is dat we kinderen aan de onderkant van het vmbo, basis en

kaderberoepsgerichte leerweg, waar veel kinderen uit sociaal zwakke milieus naartoe gaan, vasthouden in armoede. Die kinderen komen niet verder dan hun eigen buurt en school. Ze komen kinderen uit andere milieus niet meer tegen."

"64 procent van de leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg heeft een zogenoemde 'leerweg ondersteunende indicatie' (lwoo), die vaak gepaard gaat met een leerachterstand en/of gedragsproblematiek. Een heleboel van die leerlingen zijn niet toegerust om een vak te leren omdat ze essentiële sociale vaardigheden missen. We zullen iets anders moeten verzinnen voor deze kinderen. Er is gebrek aan echte belangstelling vanuit politiek en samenleving. Dat zou eerst moeten veranderen."

Bart Engbers: "De angst voor het vmbo bij ouders is echt een grote-steden-issue. In Twente bijvoorbeeld, zie ik genoeg ouders die trots zijn op hun vmbo-kind."

2. Geef ze de beste docenten (en beloon hen).

Vink: "Op de slechtste scholen staan de slechtste docenten. We kiezen er als maatschappij al heel lang voor om daar niets aan te doen. De hiërarchie in beloning houdt dit tegen: Vmbo-docenten worden het slechtst betaald. Er zijn scholen die het wel lukt om de echte toppers binnen te halen, dus het kan wel."

3. Verplicht burgerschapslessen

Engbers: "Hoe kunnen we jongens en meisjes nu de maatschappij insturen als we ze onvoldoende confronteren met vraagstukken zoals radicalisering? We moeten verbindingen leggen tussen de kinderen die zijn opgegroeid met westerse waarden, waarin individualisme belangrijk is, en de kinderen van niet-westerse komaf die zijn opgegroeid met collectivisme als hoogste goed."

Hoe komt het dat zij geloven in complottheorieën? Wat is waarheid? Die verbindingen leggen is een opdracht voor het onderwijs, en zeker in het vmbo. Het is nodig om daar samen over te praten in de klas.

Daarvoor is het niet per se nodig om witte en zwarte scholen te mengen. Stuur ze wél goed geëquipeerd de wereld in, vanuit een veilige basis."

Beroepenfeest op het Griendcollege in Sliedrecht waarbij leerlingen in contact worden gebracht met ondernemers. FOTO ROELAND HEUFF

Rineke van Daalen is sociologe en verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. In 2010 publiceerde ze 'Het vmbo als stigma. Lessen, leerlingen en gestrande idealen'. Eind vorig jaar verscheen haar tweede boek, over het werk van mbo'ers - 'Gewoon werk. Vakmanschap in het verwaarloosde midden'.

Anja Vink werkt ruim zeventien jaar als onderwijs- en onderzoeksjournalist en is auteur van het boek 'Van deze kinderen ga je houden. Een schooljaar in klas 1D van een vmbo'.

Bart Engbers is voorzitter van Platform-TL dat zich inzet voor de belangen van de theoretische leerweg (het vroegere mavo) binnen het vmbo. Voor zijn pensioen was hij directeur van het Vader Rijn college, een 'zwarte' vmbo in Utrecht.

Corine Korrel is oprichter van Onderwijs On Stage, die zogenoemde Beroepenfeesten voor vmbo'ers organiseert. In acht jaar tijd wist ze 40.000 leerlingen in contact te brengen met 8000 ondernemers. Door het negatieve imago van het vmbo worden kinderen beroofd van hun dromen, vindt Korrel. Morgen opent Koningin Máxima in Almere het vijfdeertigste Beroepenfeest.

4.

Zet in op loopbaan-oriëntatie

Korrel: "Vmbo-leerlingen moeten al piepjong - tussen hun twaalfde en vijftiende - een beroepsrichting kiezen. Als we dat met z'n allen zo belangrijk vinden dan moeten we ze hierbij goed helpen door meer geld en tijd vrij te maken voor loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB). Nu is het vaak onduidelijk waar het geld dat scholen daarvoor krijgen aan besteed wordt. Laat de jongeren zelf de verkenning doen. En laat ze in alle richtingen kijken. Vertel het eerlijke verhaal - een kunstenaar verdient geen bakken met geld - maar laat ze wel dromen."

Van Daalen: "Er is de neiging terug te grijpen naar ambachtsscholen, maar dat is niet van deze tijd. We zien ons geconfronteerd met een snel veranderende arbeidsmarkt. Het vmbo en mbo leiden niet alleen loodgieters en timmermannen op, er is een scala aan nieuwe beroe-

pen en bestaande beroepen veranderen. De elektriciens van nu moet ook met computers kunnen werken, offertes kunnen maken en met klanten omgaan. Leg verbanden tussen school en buitenwereld, niet om de scholen bedrijfsopleidingen te laten geven, maar om scholen in hun onderwijs aan te laten sluiten bij veranderingen. Haal mensen uit het veld de school in, laat ze de lessen evalueren en geef docenten de ruimte om in werksituaties te kijken."

Engbers: "Ook leerlingen van de theoretische leerweg van het vmbo moeten beroepsoriëntatie krijgen. Dat is nu nog geen verplicht onderdeel van het curriculum. Vaak lopen deze leerlingen op het mbo vast omdat ze hun keuze ongefundeerd hebben gemaakt."

5.

Geef leerlingen meer tijd

Van Daalen: "Leerlingen van twaalf jaar kun-

nen zich nog steeds ontwikkelen, veel meer dan men vroeger veronderstelde. Zet ze daarom niet vast in een hokje. Dé vmbo-leerling bestaat niet. Weg met de vroege selectie, die werkt als een self-fulfilling prophecy. Je gaat naar het vmbo omdat je 'laag' scoort op de Cito-toets."

Vink: "Het kind verstaat deze boodschap: ik kan het niet, dus laat ook maar. Kinderen zijn met heel verschillende talenten toegerust, geef ze de tijd en de mogelijkheden om zich in al hun verscheidenheid te ontwikkelen."

Vink: "De Onderwijsraad pleitte vijf jaar geleden al voor experimenten met een 'Junior College', voor kinderen van 10 tot 14 jaar. Dat lijkt me een heel goed idee. Goede, veilige scholen waar kinderen van 8.30 tot 17.30 uur op verschillende niveaus kennismaken met allerlei beroepen, normen en waarden, met andere werelden. Een school van waaruit ze de armoede kunnen ontstijgen en andere kinderen ontmoeten. Is dat de taak van het onderwijs? Ja, bij uitstek!"

Brugklas

voor de klas

Gerwin van der Werf

Ik heb een nieuwe brugklas, op dinsdag. Ik heb al een paar jaar geen brugklas lesgegeven, dus ik ben benieuwd of ik het nog wel kan. We hebben een perioderooster, en daarom kan het gebeuren dat je begin februari nog een nieuwe klas krijgt. Eigenlijk is het wel aardig om halverwege het jaar nog eens opnieuw te kunnen beginnen. Het voelt als een tweede kans, voor ons allemaal. Voor de kinderen omdat ze een nieuw vak krijgen, ze zijn opnieuw van onbesproken gedrag en onbesmet met onvoldoendes. Voor mij omdat ik ten overstaan van hen nog geen blunders heb gemaakt. Ik ben als hun vader vóór hij van zijn voetstuk viel.

Spannend is het ook. Hoeveel lawaai maakt een brugklas ook alweer? Veel dus. Ze zitten al in het lokaal als ik kom, er speelt een jongen op de piano, er staat een groep omheen, een paar lum-mels rammen op de drums. Ik kom binnen, kijk om mij heen als een kapitein die een muitende bemanning aantreft. 'Eén Aaaa', brul ik. Wie mij zou zien, zou medelijden hebben, of niet eens durven kijken. 'Ga zitten!' Dat doen ze, maar ze gaan gewoon door met praten. Ging dat vroeger ook zo? Ik leg mijn vinger tegen mijn lippen. Er gebeurt weinig. Praten, praten, allemachtig, wat kunnen die rotzakjes praten.

'Hela!', roep ik dommig, alsof ik toe sta te kijken hoe mijn fiets gejat wordt. Ze stoten elkaar aan, kennelijk toch wel nieuwsgierig naar de les. Het is stil! Nu moet ik mijn regels stellen. Niet aarzelen. Duidelijk, dwingend en aardig genoeg om te zorgen dat ze knikken als ik vraag of ze het met die regels eens zijn. Regels over stil worden, luisteren naar elkaar, omgaan met spullen. Na tien minuten zullen ze de regels zijn vergeten. Dan maken ze weer te veel herrie. Dan zal ik ze alles laten op-ruimen, keyboards, gitaren, alles. Ik zal erg streng kijken en hen aan de regels herinneren terwijl ze met de armen over elkaar zitten. Als het lukt, gaan we daarna een gezellige tijd tegemoet, als het niet lukt, of half, dan wordt het een gevecht. Dit is het echte, ambachtelijke leraars-werk.

Als de bel gaat is al het bovenstaande gebeurd, en meer. Ze hebben een lesje drummen-op-de-tafel gehad, gezongen, gespeeld. En het klonk goed. Na afloop vraagt de jonge pianist netjes of hij nog even mag spelen. Dat mag. De lum-mels vragen of ze nog even mogen drummen. Dat mag niet. Ik zeg dat ze eerst moeten oefenen, thuis, met twee potloden. 'Wat een leuke les was dit', zegt een meisje in het weggaan.

Ik zeg haar gedag. Ik loop naar de koffiekamer, met de lichte tred van een artiest na een geslaagd optreden.

Praten, praten, allemachtig, wat kunnen die rotzakjes praten